Άγνοια της φύσης λόγω της άγνοιας του εαυτού μας (Philippe Sherrard)

Categories : ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Date : 13 Αυγούστου, 2018

Εἶναι πανθομολογούμενο πλέον τὸ γεγονὸς ὅτι ὁ κόσμος μας διέρχεται μία κρίση τρομακτικῶν διαστάσεων. Συνήθως καλοῦμε τὴν ἐν λόγῳ **κρίση οἰκολογική**, καὶ δίκαια, ἀφοῦ οἱ ἐπιπτώσεις της ἐκδηλώνονται κυρίως στὴν οἰκολογικὴ σφαίρα. Ἐδῶ τὸ μήνυμα εἶναι ἀπολύτως σαφές: **ὁ τρόπος ζωῆς μας σὲ ὅλες τὶς πτυχές του εἶναι ἀπὸ τὴν ἄποψη τόσο τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς ὅσο καὶ τοῦ περιβάλλοντος, αὐτοκαταστροφικός**, καὶ ἐὰν δὲν τὸν μεταβάλουμε ριζικά, ἡ καταστροφὴ τοῦ πλανήτη εἶναι ἀναπόφευκτη. Χωρὶς τὴ μεταστροφὴ αὐτὴ ἡ περιπέτεια τοῦ πολιτισμοῦ θὰ φτάσει στὸ τέλος της, καὶ μάρτυρες τῆς ἐξέλιξης αὐτῆς θὰ γίνουν πολλοὶ ἀπ' ὅσους ζοῦν σήμερα.

Δυστυχῶς δὲν δείχνουμε νὰ ἔχουμε ἀκόμη συνειδητοποιήσει πόσο ἐπιτακτικὴ εἶναι ἡ ἀνάγκη γιὰ μία τέτοια μεταστροφή, καὶ σὲ πεῖσμα ὅλων τῶν σημείων ἐξακολουθοῦμε νὰ βαδίζουμε ἀπερίσκεπτα στὸ μονοπάτι τῆς καταστροφῆς, πρόσωπα τυφλὰ σ' ἕναν ἐφιάλτη πού, σὰν σὲ ἀρχαία τραγωδία, ἐκτυλίσσεται πρὸς τὸ μοιραῖο τέλος. Σχεδιάζουμε νὰ ἐπεκτείνουμε τὴ στείρα καὶ ἀφύσικη αὐτοκρατορία μας, τὴν αὐτοκρατορία τῆς εἰδικῆς μεθοδολογίας, προχωρώντας ἀκόμη πιὸ βαθιὰ στὴν αὐτοματοποιημένη, ἠλεκτρονικὴ ἔρημο. Μηχανευόμαστε μεγαλύτερα καὶ καλύτερα τραπεζικὰ συστήματα, ἐπεμβαίνουμε στὶς φυσικὲς ἀναπαραγωγικὲς διαδικασίες τῶν φυτῶν, τῶν ζώων καὶ τῶν ἀνθρώπινων ὄντων, ἐξαντλοῦμε τὴ γῆ καὶ τὰ γεννήματά της μὲ δραστικότατα χημικὰ καὶ μία πληθώρα δηλητήρια τὰ ὁποῖα μιὰ ὑγιὴς κοινωνία δὲν θὰ ἐπέτρεπε νὰ κυκλοφοροῦν ἔξω ἀπὸ ἐργαστήρια ὑψίστης ἀσφαλείας, ἀπογυμνώνουμε τὸν κόσμο ἀπὸ τὰ ἀπομεινάρια τῶν δασῶν του μὲ ταχύτητα ἀπίστευτη καὶ ἀκατανόητη καὶ συμπεριφερόμαστε ἐν γένει μὲ τρόπο πού, ἀκόμη κι ἂν συνειδητὰ τὸν εἴχαμε προγραμματίσει, δὲν θὰ μποροῦσε νὰ ἐπισπεύσει περισσότερο τὸν ἀφανισμὸ τὸν δικό μας ἀλλὰ καὶ τοῦ κόσμου ποὺ μᾶς περιβάλλει. Μοιάζουμε αἰχμαλωτισμένοι στὰ δόκανα μιᾶς τερατώδους συλλογικῆς ψύχωσης, σὰν νὰ ἔχει κυριευτεῖ ὁ πολιτισμένος κόσμος ἀπὸ μιὰ ἀκατανίκητη ἐπιθυμία θανάτου.

Στὴν οἰκολογικὴ σφαίρα τὸ μήνυμα εἶναι, ὅπως προανέφερα, ξεκάθαρο, ὅσο κι ἂν ἐπιμένουμε νὰ τὸ ἀγνοοῦμε. Μολονότι, ὅμως, οἱ ἐπιπτώσεις τῆς κρίσης ποὺ ἀντιμετωπίζουμε σήμερα εἶναι περισσότερο αἰσθητὲς σὲ αὐτὴ τὴ σφαίρα, ἡ κρίση καθ' ἑαυτὴν δὲν εἶναι πρωτίστως οἰκολογική, δὲν ἀφορᾶ κατὰ πρῶτο λόγο τὸ περιβάλλον μας, ἀλλὰ **τὸν τρόπο σκέψης μας. Μεταχειριζόμαστε τὸν πλανήτη μας μὲ ἀπάνθρωπο, ἀρνησίθεο τρόπο, ἐπειδὴ ἡ ὀπτική μας εἶναι**

ἀπάνθρωπη καὶ ἀρνησίθεη. Βλέπουμε τὰ πράγματα ὑπὸ αὐτὸ τὸ πρίσμα ἐπειδὴ ἔτσι οὐσιαστικὰ βλέπουμε τὸν ἑαυτό μας.

Τοῦτο εἶναι τὸ πρῶτο πράγμα ποὺ πρέπει νὰ ἀποσαφηνίσουμε πλήρως πρὶν ἀποφασίσουμε νὰ εἰσέλθουμε σὲ μιὰ διαδικασία ἀναζήτησης διεξόδου ἀπὸ τὴν κόλαση τῆς αὐτοεξόντωσης στὴν ὁποία καταδικάσαμε τὸν ἑαυτό μας. **Τὸ πῶς βλέπουμε τὸν κόσμο συναρτᾶται ἀπὸ τὸ πῶς βλέπουμε τὸν ἑαυτό μας.** Τὸ πρότυπό μας γιὰ τὸ σύμπαν – τὸ κοσμοείδωλο ἢ ἡ κοσμοεικόνα μας – βασίζεται στὸ πρότυπο, στὴν εἰκόνα ποὺ ἔχουμε γιὰ τὸν ἑαυτό μας. Ὅταν θεωροῦμε τὸν κόσμο, ἡ θεωρία μας δὲν εἶναι παρὰ ἀντανάκλαση τοῦ νοῦ μας, τῆς κατάστασης τῆς συνείδησής μας. Ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖο ἀντιλαμβανόμαστε ἕνα δέντρο, ἕνα βουνό, ἕνα πρόσωπο, ἕνα ζῶο ἢ ἕνα πουλὶ εἶναι ἀντανάκλαση τῆς ἰδέας μας γιὰ τὸ ποιοί νομίζουμε ὅτι εἴμαστε. Ὅ,τι βιώνουμε στὰ πράγματα αὐτὰ δὲν εἶναι τόσο ἡ πραγματικότητα ἢ ἡ φύση τῶν πραγμάτων αὐτῶν καθ' ἑαυτά, ὅσο ὅ,τι μᾶς ἐπιτρέπουν νὰ βιώσουμε οἱ πνευματικές, ψυχολογικὲς καὶ φυσικὲς δυνατότητές μας. Ἡ ἱκανότητά μας νὰ ἀντιλαμβανόμαστε καὶ νὰ βιώνουμε διαμορφώνεται σύμφωνα μὲ τὸ πῶς ἔχουμε πλάσει τὴ δική μας εἰκόνα καὶ ὁμοίωση.

Τοῦτο σημαίνει ὅτι, **γιὰ νὰ ἀντιμετωπίσουμε ἀποτελεσματικὰ τὴν οἰκολογικὴ κρίση, ὀφείλουμε νὰ ἀλλάξουμε τὴν κοσμοεικόνα μας**, καὶ αὐτὸ σημαίνει μὲ τὴ σειρά του ὅτι ὀφείλουμε νὰ ἀλλάξουμε τὴν εἰκόνα γιὰ τὸν ἑαυτό μας. Ἐὰν δὲν ἀλλάξουμε τὰ κριτήρια μὲ τὰ ὁποῖα ἀξιολογοῦμε τόσο τὸν ἑαυτό μας ὅσο καὶ τὸ στοιχεῖο ποὺ συνιστᾶ τὴν ἀληθινὴ φύση τῆς ὕπαρξής μας, τότε ἀμετάβλητος θὰ παραμείνει καὶ ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖο ἀντιμετωπίζουμε τὸν κόσμο ποὺ μᾶς περιβάλλει. Καί, ἂν αὐτὸ δὲν συμβεῖ, τότε ἡ θεωρία καὶ ἡ πρακτικὴ τῆς προστασίας τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος, ὅσο καλοπροαίρετες καὶ ἀναγκαῖες κι ἂν εἶναι, δὲν θὰ ἀγγίξουν τὴν καρδιὰ τοῦ προβλήματος. Στὴν καλύτερη περίπτωση θὰ συνιστοῦν προσπάθεια ἀντιμετώπισης ὅσων ἐν κατακλείδι εἶναι συμπτώματα, ὄχι αἰτίες.

Δὲν ἔχω τὴν παραμικρὴ πρόθεση νὰ ὑποβαθμίσω τέτοιες προσπάθειες, συχνὰ ἡρωικές, μοναχικὲς καὶ παράτολμες, παρὰ τὶς μεγάλες ἀντιξοότητες. Ἕνας ἀπὸ τοὺς φοβεροὺς πειρασμοὺς ποὺ ἐνσκήπτουν εἶναι ἡ σκέψη ὅτι τὸ πρόβλημα ἔχει τόσο μεγάλες διαστάσεις, ὥστε ὅ,τι κι ἂν πράξουμε σὲ ἀτομικὴ κλίμακα θὰ ἀποβεῖ πιθανῶς ἄκαρπο: πρέπει νὰ τὸ ἀφήνουμε στὶς ἀρχές, στὶς κυβερνήσεις, στοὺς εἰδικούς.

Ἡ στάση αὐτὴ εἶναι μοιραία. Ἀκόμη καὶ μία ἁπλὴ χειρονομία, ὅσο παθητικὴ κι ἂν δείχνει, ἔχει ἀξία, ἐνῷ οἱ συνέπειές της μποροῦν νὰ εἶναι ἀνυπολόγιστες. Ἡ σκέψη, ἐὰν δὲν συνοδεύεται ἀπὸ τὴν ἀντίστοιχη πράξη, σύντομα γίνεται στείρα. Ὅμως καὶ ἡ πράξη ποὺ πηγάζει ἀπὸ σκέψη μὲ ἐσφαλμένη ἀφετηρία καθίσταται εὔκολα ἀναποτελεσματική, καθὼς περιορίζεται κυρίως στὰ συμπτώματα. Ἡ ρίζα τῶν αἰτίων βρίσκεται στὸν τρόπο σκέψης μας, καὶ γι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν λόγο ἡ κρίση μας

ἀφορᾶ πρωτίστως τὴν εἰκόνα ποὺ ἔχουμε γιὰ τὸν ἑαυτό μας καὶ τὴν κοσμοθεωρία μας.

Ἐδῶ βρίσκεται ἡ καρδιὰ τοῦ προβλήματός μας. Ἡ βιομηχανικὴ καὶ τεχνολογικὴ κόλαση ποὺ χτίσαμε γύρω μας δὲν ἀνέκυψε τυχαῖα. Ἀντιθέτως, ἀποτελεῖ ἄμεση συνέπεια τοῦ γεγονότος ὅτι **ἐπιτρέψαμε σ' ἐμᾶς τοὺς ἴδιους νὰ μᾶς κυριαρχήσει ἕνα συγκεκριμένο πρότυπο σκέψης – τὸ ὁποῖο ἐνσωματώνει μία καθορισμένη εἰκόνα τοῦ κόσμου καὶ τοῦ ἀνθρώπου** – σὲ σημεῖο ὥστε νὰ διέπει οὐσιαστικὰ κάθε θεωρητικὴ στάση καὶ κάθε μας πράξη, δημόσια καὶ ἰδιωτική.

Πρόκειται γιὰ ἕνα πρότυπο σκέψης ποὺ μᾶς ἐμποδίζει νὰ δοῦμε τὸν ἑαυτό μας ὡς ὀντότητα ποὺ δὲν εἶναι ἁπλῶς ἕνα δίποδο ζῶο, τὸ πεπρωμένο καὶ οἱ ἀνάγκες τοῦ ὁποίου ἐκπληρώνονται μὲ τὴν ἐπιδίωξη τοῦ κοινωνικοῦ, πολιτικοῦ καὶ οἰκονομικοῦ ἀτομικοῦ συμφέροντος. Γιὰ νὰ συμβαδίσουμε μὲ τὴν ἐν λόγῳ εἰκόνα τοῦ ἑαυτοῦ μας, ἐπινοήσαμε μία κοσμοθεωρία ποὺ ἐκλαμβάνει τὴ φύση ὡς ἀπρόσωπη ὑλικὴ βάση, ἄψυχη πηγὴ τροφῆς, πρώτων ὑλῶν, πλούτου, ἐνέργειας, γιὰ τὴν ὁποία θεωροῦμε ὅτι ἔχουμε τὸ ἀπόλυτο δικαίωμα νὰ τὴν ἐκμεταλλευόμαστε, νὰ πειραματιζόμαστε πάνω της, νὰ ἐπεμβαίνουμε στὴ μορφή της καί, γενικά, νὰ τὴν καταχρώμαστε μέσω ὁποιασδήποτε ἐπιστημονικῆς καὶ μηχανικῆς τεχνικῆς μποροῦμε νὰ ἐπινοήσουμε καὶ νὰ ἐφαρμόσουμε, προκειμένου νὰ ἱκανοποιήσουμε καὶ νὰ ἐπεκτείνουμε τὸ ἀτομικὸ συμφέρον. Ἔχοντας γυμνώσει, στὴ σκέψη μας, τὸν ἑαυτό μας ἀπὸ τὴν ἱερότητά του, πράξαμε τὸ ἴδιο καὶ γιὰ τὴ φύση: **τὴν ἀποκαθηλώσαμε ἀπὸ τὸ βασίλειο τοῦ θείου καὶ θεωρήσαμε ὅτι εἴμαστε ἐπικυρίαρχοί της**, ὅτι ἡ φύση εἶναι ὑπηρέτης μας, ὅτι ὑπόκειται στὴ θέλησή μας. Ἐν συντομίᾳ, ὁδηγημένοι ἀπὸ αὐτὴ τὴν εἰκόνα ποὺ ἔχουμε γιὰ τὸν ἑαυτό μας καὶ αὐτὴ τὴν κοσμοθεωρία, καταφέραμε νὰ γίνουμε τὰ πιὸ ἐκφυλισμένα καὶ ἐκφυλιστικὰ πλάσματα στὴ γῆ.

Αὐτὴ ἡ εἰκόνα καὶ αὐτὴ ἡ κοσμοθεωρία πηγάζουν ἀπὸ μία ἀπώλεια μνήμης, ἀπὸ τὴ λήθη τοῦ ποιοί εἴμαστε, καθὼς καὶ ἀπὸ τὴν πτώση μας σὲ ἕνα ἐπίπεδο ἄγνοιας καὶ ἄνοιας ποὺ ἀπειλεῖ τὴν ἐπιβίωση τοῦ εἴδους μας. Μὲ βάση τὴν ἀναπόφευκτη λογικὴ ποὺ ἐνυπάρχει στὴν προέλευση αὐτή, εἴμαστε ἀναγκασμένοι νὰ ἀκολουθοῦμε μία πορεία ποὺ κάθε βῆμα της μᾶς βυθίζει σὲ ἀκόμη μεγαλύτερη ἄγνοια τῆς φύσης μας καὶ ἑπομένως σὲ ἀκόμη μεγαλύτερη ἄγνοια ὁποιουδήποτε ἄλλου στοιχείου.

Ὅσο ἐμμένουμε στὴν πορεία αὐτή, εἴμαστε καταδικασμένοι νὰ προχωροῦμε τυφλὰ καὶ μὲ διαρκῶς ἐπιταχυνόμενο ρυθμὸ πρὸς τὴν πλήρη ἀπώλεια ταυτότητας, τὴν πλήρη ἀπώλεια ἐλέγχου καί, τελικά, στὴν **ὁλοκληρωτικὴ αὐτοκαταστροφή**. Τίποτε δὲν μπορεῖ νὰ διακόψει αὐτὴ τὴν πορεία ἐκτὸς ἀπὸ τὴν πλήρη ἀλλαγὴ κατεύθυνσης, τὴ ριζικὴ μεταβολὴ τοῦ τρόπου μὲ τὸν ὁποῖο ἀντιμετωπίζουμε τόσο τὸν ἑαυτό μας ὅσο καὶ τὸν κόσμο ποὺ μᾶς περιβάλλει. Χωρὶς τὴ μεταστροφὴ αὐτὴ ἁπλῶς θὰ συνεχίσουμε νὰ τροφοδοτοῦμε τὴ δική μας νεκρικὴ πυρά.

Εἶναι ἄραγε δυνατὴ αὐτὴ ἡ ἀντιστροφή, ἡ ριζικὴ ἀλλαγή; Πιστεύω ὅτι τίποτε δὲν μπορεῖ νὰ μᾶς ἐμποδίσει νὰ τὴν πραγματοποιήσουμε ἐκτὸς ἀπὸ ἐμᾶς τοὺς ἴδιους. Κανεὶς δὲν ἱπορεῖ νὰ μᾶς ἐμποδίσει νὰ ἀλλάξουμε τὴν εἰκόνα τοῦ ἑαυτοῦ μας, καὶ συνάμα τὴν κοσμοθεωρία μας, ἐκτὸς ἀπὸ ἐμᾶς τοὺς ἴδιους.

Τὸ ζήτημα – τὸ μόνο πραγματικὸ ζήτημα – εἶναι **ποιά εἰκόνα τοῦ ἑαυτοῦ μας καὶ ποιά κοσμοθεωρία θὰ ἀντικαταστήσει τὰ χρεοκοπημένα στερεότυπα, τὰ ἄψυχα πλάσματα τῆς φαντασίας ποὺ μᾶς ἔχουν αἰχμαλωτίσει.**

(Ἀπόσπασμα ἀπὸ τὸ εἰσαγωγικὸ κεφάλαιο τοῦ βιβλίου «Θάνατος καὶ Ἀνάσταση τῆς ἱερῆς κοσμολογίας», ἐκδ. Ἐν Πλῷ, μετάφραση Παναγιώτης Σουλτάνης)

(Ἀναδημοσιευμένο καὶ στὸ ἀφιέρωμα «Τὸ φυσικὸ περιβάλλον ὡς κτίση», τχ 297 (Νοέμβριος 2017) τῆς Πειραϊκῆς Ἐκκλησίας)

(Πηγὴ ψηφιακοῦ κειμένου: Ἀντίφωνο*)*